

Fundația pentru
Dezvoltarea
Societății
Civile

Indexul Sustenabilității Organizațiilor Societății Civile 2021

ROMÂNIA

Partener Local de implementare pentru România:
Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

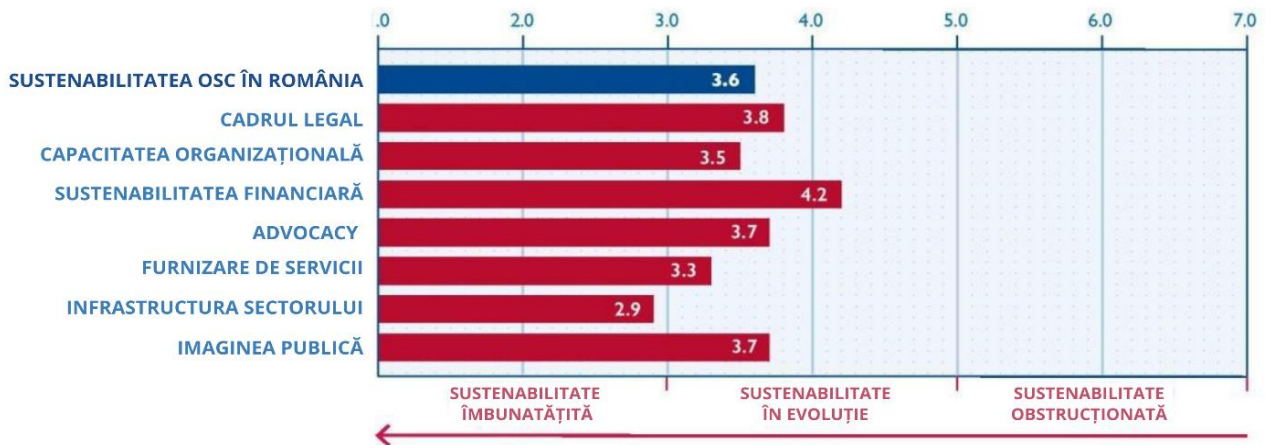

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ICNL
INTERNATIONAL CENTER
FOR NOT-FOR-PROFIT LAW

fhi360
THE SCIENCE OF IMPROVING LIVES

SUSTENABILITATEA OSC: 3.6

În 2021, peisajul românesc a fost, din nou, modelat de tensiuni politice interne și de managementul pandemiei de COVID-19.

Alegerile din decembrie 2020 au dat naștere unei noi coaliții de guvernare formată din Partidul Național Liberal (PNL), Uniunea Salvați România (USR), și UDMR (o uniune care reprezintă minoritatea maghiară). Nu mai târziu de septembrie 2021, coaliția a început să se prăbușească sub acuzații și dezacorduri referitoare la statul de drept, managementul crizei sanitare și administrarea coaliției. Guvernul a fost demis prin intermediul unei moțiuni de cenzură pe 5 octombrie. După luni de negocieri, PNL și Partidul Social Democrat (PSD) au agreeat asupra unei „mari coaliții”, în ciuda tensiunilor înalte și a confruntărilor recente dintre cele două partide. Noul cabinet a fost investit pe 25 noiembrie, cu fostul ministru al Apărării Naționale, Nicolae Ciucă, în rolul de prim-ministru.

Conform Eurobarometrului din toamna lui 2021, un procent de 69% din populație a considerat că România se îndreaptă în direcția greșită. Relația societății civile cu Guvernul și factorii de decizie de la toate nivelurile a stat sub semnul neîncrederii reciproce, în ciuda deschiderii declarate a Guvernului către cooperare, recunoaștere a eforturilor OSC, și a angajamentului de implicare civică în elaborarea politicilor publice. Mișcările și mesajele populiste au căpătat vizibilitate și influență în 2021, iar partidul de extremă dreaptă, Alianța pentru Unirea Românilor (AUR), a continuat să ia amploare.

România a trecut prin mai multe valuri de COVID-19 de-a lungul anului, cel mai sever fiind cel din toamnă, după ce peste vară s-a renunțat la o parte din restricții, și în ciuda disponibilității la nivel național a vaccinurilor. Până la finalul anului, doar 40,8% din populație era vaccinată, în comparație cu media de 68,8% de la nivelul Uniunii Europene (UE). Operațiunile OSC au continuat să fie afectate de restricțiile impuse de-a lungul anului de pandemie. De remarcat este faptul că limitele permise pentru adunările publice au fost mai mici decât cele stabilite pentru alte evenimente publice sau private, precum festivalurile în aer liber, adunările religioase, convențiile politice și botezurile.

După o scădere cu 3,9% a produsului intern brut (PIB) în 2020, cererea internă a determinat o creștere cu 5,9% a PIB în 2021. Deși acest lucru părea să indice o puternică redresare economică, proiecțiile Băncii Mondiale pentru 2022 au rămas modeste, cu o creștere previzionată de 1,9%, agravată de criza energetică și creșterea inflației.

Per total sustenabilitatea OSC s-a îmbunătățit ușor în 2021, în ciuda contextului național dificil. Precum în anul 2020, OSC și-au demonstrat capacitatea de a răspunde în vremuri de criză, intervenind acolo unde sectorul public a fost ineficient. O creștere a filantropiei locale și a finanțării externe a stimulat o îmbunătățire moderată a viabilității financiare, care, la rândul său, a susținut ușoare îmbunătățiri ale capacității organizaționale și ale furnizării de servicii. Infrastructura care susține OSC s-a îmbunătățit ușor în 2021, de asemenea, pe măsură ce colaborarea în sector a crescut, iar imaginea publică s-a îmbunătățit odată cu creșterea sensibilizării și a vizibilității online a OSC.

La începutul lui 2022, Registrul Național al Organizațiilor Neguvernamentale includea un total de 121.314 organizații înregistrate, dintre care 99.878 asociații și 19.168 fundații. Deși este posibil ca datele să nu fie întocmai la zi, înregistrarea noilor OSC pare să-și fi reluat ritmul ascendent, crescând cu aproximativ 4 procente în 2021, după ce a încetinit în primul an de pandemie. Se estimează că doar jumătate din OSC înregistrate sunt active.

CADRUL LEGAL: 3.8

Cadrul legal general care guvernează operațiunile OSC nu s-a schimbat notabil în 2021, deși s-au făcut pași preliminari pentru simplificarea și digitalizarea proceselor legale de înregistrare și funcționare a OSC.

Precum și în 2020, Guvernul a inițiat o procedură de pre-consultare vizavi de oportunitatea de a amenda Ordonanța Guvernului 26/2000 (OG 26/2000), care reglementează înființarea și funcționarea OSC. Procesul s-a încheiat fără nicio comunicare ulterioară după termenul limită din iulie pentru depunerea modificărilor propuse.

În august 2021, Ministerul Justiției a anunțat că va prioritiza procesele de înregistrare și funcționare a OSC, cu accent pe digitalizare. În acest scop, Ministerul a inițiat o consultare separată privind reformele la OG 26/2000, concentrându-se în special pe transferul de autoritate asupra Registrului Național al

ONG-urilor de la Ministerul Justiției către Oficiul Național al Registrului Comerțului. Schimbarea se presupune că ar corecta o parte din ambiguitățile din jurul înregistrării OSC și ar grăbi procesul. Procesul de consultare s-a terminat, de asemenea, fără follow-up și nu a fost inițiat niciun proiect de lege.

În plus, mai mulți membri ai Parlamentului au elaborat două inițiative legislative cu privire la mutarea înregistrării, operațiunilor și dizolvării OSC la Oficiul Național al Registrului Comerțului. Ambele erau încă în dezbateri în Parlament la finalul anului.

OSC își pot exprima liber criticile la adresa statului. În 2021 au existat cazuri izolate în care autoritățile statului au agresat activiști. Spre exemplu, doi jurnaliști și un activist Greenpeace care documentau deforestarea în județul Suceava au fost hărțuiți de un grup în care se afla și cel puțin un angajat al Ocolului Silvic. Într-un alt incident, primarul Iașului a refuzat să autorizeze primul Pride al orașului, în ciuda avizului favorabil dat de Comisia de Avizare a Adunărilor Publice a Primăriei Iașului. Evenimentul a fost totuși ținut fără autorizație, iar autoritățile nu au amendat organizatorii.

Operațiunile OSC au continuat să fie afectate de restricțiile guvernamentale menite să reducă efectele pandemiei de COVID-19. Adunările publice au fost limitate la un număr maxim de 100 de persoane până în august, când limita a fost ridicată la 500, în timp ce pentru alte evenimente publice și private precum festivaluri în aer liber, adunări religioase, convenții politice, botezuri și nunți limitele erau mult mai ridicate. (Limita pentru festivaluri în aer liber, spre exemplu, a fost ridicată la 1.000 de participanți.) În august 2021, organizatorul Bucharest Pride a fost amendat pentru depășirea numărului maxim de participanți.

Precum în anii anteriori, companiile pot deduce pentru sponsorizări până la 20% din impozitul pe profit datorat sau până la 0,75% din cifra de afaceri anuală, în funcție de care valoare este mai mică¹. Potrivit unei legi adoptate în noiembrie 2020, impozitul pe venit datorat poate fi utilizat de un angajator și pentru a plăti educația privată a copiilor angajaților săi cu vârsta de și până la șase ani. Deși majoritatea furnizorilor de educație privată din România sunt OSC și se așteaptă astfel să beneficieze de pe urma acestei prevederi, cel mai probabil această inițiativă va rezulta într-o scădere a volumului sponsorizărilor pentru restul organizațiilor. Cu toate acestea, prevederea, care urma să intre în vigoare în ianuarie 2022, a fost suspendată în decembrie 2021 pentru anul 2022.

Contribuabilii individuali continuă să aibă opțiunea de a direcționa până la 3,5 la sută din impozitul datorat către o OSC, unitate de cult sau bursă privată. O Ordonanță a Guvernului emisă în august 2021 a permis contribuabililor persoane fizice să-și indice intenția de a dona unui OSC, permițând acestuia să finalizeze procedura necesară la autoritățile fiscale, ca alternativă la depunerea documentelor de către contribuabil direct la autoritatea fiscală.

¹ În legea românească, termenul de „sponsorizare” se referă la orice transfer financiar dintre o entitate privată către o OSC, în timp ce „donație” se referă la un transfer financiar dinspre o persoană fizică către o OSC.

OSC au dreptul să deruleze campanii de strângere de fonduri și să obțină venituri proprii, precum și să concureze pentru obținerea de fonduri publice. OSC, sindicatele și patronatele sunt scutite de impozitul pe venit până la 15.000 EUR din veniturile obținute pe parcursul unui an fiscal sau până la 10% din venitul total scutit de impozit, fiind luată în considerare suma cea mai mică. Veniturile din finanțări nerambursabile (grant) și sponsorizări nu sunt impozitate.

Capacitatea OSC de a naviga printr-un sistem legal complicat rămâne inadecvată. Disponibilitatea asistenței juridice continuă să fie limitată, iar serviciilor legale pro bono și celor câteva OSC care acoperă aceste zone le este imposibil să satisfacă cererea.

CAPACITATEA ORGANIZAȚIONALĂ: 3.5

În 2021, capacitatea organizațională a OSC a crescut ușor ca urmare a îmbunătățirilor din structurile interne de management și a planificării strategice.

Active Citizens Fund România (ACF), care a început să acorde granturi în 2020, a contribuit la îmbunătățirea capacității OSC. Programul, parte din Granturile SEE (Spațiul Economic European) și Norvegiene 2014 - 2021, susține dezvoltarea pe termen lung a sectorului societății civile cu un buget total de 46 milioane EUR, între 2019 și 2024. Granturile oferite sub acest program permit ca până la 20% din bugetul proiectelor să fie alocate măsurilor de creștere a capacității. OSC au demonstrat un interes mare pentru această componentă, astfel că aproximativ 77% dintre proiectele finanțate până la finalul lui 2021 (126 din 164) au inclus activități de capacity-building concentrate pe outreach și creșterea publicului țintă, guvernanta transparentă și responsabilă, proceduri eficiente de management și diversificarea surselor de finanțare. În timp ce o parte din rezultatele acestor inițiative încep să fie raportate, progrese mai substanțiale sunt așteptate în următorii ani.

Pandemia de COVID-19 a făcut OSC să fie mai conștiente de grupurilor lor țintă și, precum în 2020, OSC au lucrat la a răspunde eficient priorităților grupurilor lor țintă și la a dezvolta soluții pe termen scurt. Cu toate acestea, capacitatea OSC de a construi relații de lungă durată cu publicul țintă rămâne o provocare, întrucât angajamentul acestuia se face în principal prin intermediul proiectelor, iar OSC le lipsește capacitatea de a crea rețele durabile.

Conform OG 26/2000, toate OSC sunt obligate legal să aibă misiunea și scopul redactate în statut. Organizațiile mari și medii dezvoltă planuri strategice și încearcă să-și implementeze activitățile în consecință. În 2021, OSC au început să își îmbunătățească planurile strategice prin intermediul proiectelor finanțate prin ACF România și a altor programe de finanțare care oferă oportunități pentru dezvoltare organizațională. Spre exemplu, în 2021, 14 organizații mici și-au îmbunătățit capacitățile de planificare strategică cu sprijin din partea Creștem ONG-uri, o componentă a programului În Stare de Bine, susținut de Kaufland România. Cu toate acestea, OSC mici și din zona rurală sunt intens dependente de donatori și prin urmare tind să-și muleze activitățile pentru a se potrivi cu prioritățile donatorilor.

Guvernanta internă a OSC s-a îmbunătățit în 2021. Prin intermediul ACF România s-au organizat webinarii cu scopul de a ajuta OSC să dezvolte proceduri transparente de management, precum manuale de proceduri interne, coduri de etică și integritate, și proceduri pentru combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. OSC puternice au consilii directe funcționale, dar care nu sunt întotdeauna implicate în luarea deciziilor, în timp ce în multe alte OSC mici, rolul membrilor consiliului director nu este clar diferențiat de cel al echipei executive.

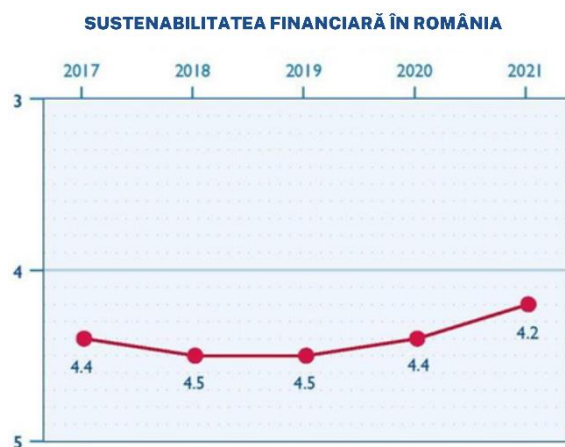
Atragerea și menținerea personalului plătit este o continuă provocare pentru majoritatea OSC în contextul unei piețe din ce în ce mai competitive a forței de muncă. Conform unui studiu PwC, salariile brute din sectorul privat au crescut cu 8,94% în 2021. OSC s-au luptat să concureze cu aceste salarii mai mari, în special în zonele izolate, iar fluctuația personalului a rămas ridicată. Cu toate acestea, unele OSC au reușit să ofere mai multe oportunități de training și dezvoltare a abilităților angajaților lor în 2021. Spre exemplu, 12 OSC și companii s-au alăturat programului Transformator, dezvoltat de Social Innovation Solutions, împreună cu Raiffeisen Bank. Timp de patru luni, programul a oferit participanților mentorat din partea unor antreprenori de succes, acces la fonduri de investiții și instrumente pentru a lua cele mai bune decizii strategice și sustenabile.

Implicarea voluntarilor a crescut ușor, dar tot a rămas la valori mici în 2021. Conform World Giving Index 2022, elaborat de Charities Aid Foundation, care acoperă progresul din 2021, România a continuat să stea la sfârșitul clasamentului în

cea ce privește participarea la activități de voluntariat, cu o rată de participare de doar 11% (în creștere față de 7% din anii precedenți).

În 2021, OSC au avut parte de oportunități ușor mai bune în ceea ce privește achiziția de echipamente precum computere și imprimante, deși astfel de oportunități au rămas limitate. Securitatea informațiilor și utilizarea sistemelor de software certificate rămân, de asemenea, o provocare pentru OSC, din cauza costurilor lor ridicate. Cu toate acestea, OSC au continuat să-și îmbunătățească utilizarea platformelor online precum Zoom, Skype și Microsoft Teams, pentru a comunica cu stakeholderii și grupurile lor țintă. Societatea civilă din România a continuat să dezvolte soluții digitale pentru probleme urgente ale societății, inclusiv pandemia de COVID-19. În plus, în 2021, Code for Romania, împreună cu 15 dintre marii finanțatori ai proiectelor societății civile au lansat Platforma Donatorilor, pe care aceștia încărcău informații despre programele lor de finanțare pentru OSC cu scopul de a crește transparența.

SUSTENABILITATEA FINANCIARĂ: 4.2

Sustenabilitatea financiară a OSC s-a îmbunătățit moderat în 2021 datorită evoluțiilor pozitive în filantropia locală și a disponibilității sprijinului extern. Achizițiile publice locale de servicii sociale au crescut în unele municipalități importante din România, de asemenea.

Diversificarea surselor de venit a OSC variază considerabil, în funcție de mărimea și domeniul de activitate al organizației. Organizațiile mai mici, care formează marea parte a sectorului românesc, continuă să se bazeze pe voluntariat și contribuții individuale, primind ocazional fonduri prin mecanismul de redirectionare a impozitului pe venit și de la companii, iar în foarte puține cazuri, accesează fonduri publice (locale sau regionale). Organizațiile mari, în mod special cele care au angajați plătiți, reușesc deseori să compună un mix de finanțări

atât din surse străine cât și locale, inclusiv fonduri publice, finanțări din sectorul privat și donații individuale. Cele care lucrează pe probleme de mediu și de advocacy continuă să se lupte cel mai mult pentru a accesa finanțare diversificată.

Sumele alocate OSC de către guvernarea centrală și ariile susținute nu s-au schimbat considerabil în 2021. Precum în anii anteriori, finanțarea a fost disponibilă fie direct organizațiilor minorităților naționale, federațiilor sportive și OSC active în domeniul dizabilității, fie prin apeluri deschise pentru proiecte axate pe combaterea intoleranței și deservirea comunităților vulnerabile, culturii și tineretului. Discuțiile privind deblocarea fondurilor de la Fondul de Mediu s-au reluat în 2021, însă au fost fără rezultat. Furnizorii de servicii sociale au continuat să primească subvenții la niveluri comparabile cu anii precedenți (în total de cca. 5,3 milioane USD pentru 9.862 de beneficiari), deși acestea continuă să fie mai mici decât costul real al furnizării respectivelor servicii. În 2021 au fost negociate modificări ale mecanismului de finanțare în domeniul asistenței sociale și ale regulilor de achiziții pentru contractarea socială, dar rămâne de văzut dacă aceste modificări vor fi reglementate și aplicate în 2022.

Finanțarea publică locală variază semnificativ între comunități, în general însă cu bugete relativ mici, care au fost oricum afectate de efectele economice ale pandemiei. Acest tip de finanțare se concentrează în special pe domenii precum sport, educație civică, tineret, social, cultură și mediu, în funcție de prioritățile locale. În 2021, una dintre cele mai mari federații de furnizori de servicii sociale a raportat faptul că o treime din membrii săi sunt contractați de autoritățile locale pentru a furniza servicii. Aceasta arată o creștere evidentă în comparație cu anii anteriori, însă este încă departe de a fi o practică națională extinsă.

Filantropia corporativă a rămas o sursă importantă de venit pentru OSC, deși suma totală care a ajuns la sector a fost sub valorile pre-pandemie și sub vârful înregistrat în 2020 ca răspuns la provocările pandemiei. Conform unui raport din 2021 referitor la responsabilitatea socială corporativă (CSR) în România, realizat de CSR Media și Valoria Business Solutions, 76% dintre respondenți au raportat faptul că bugetele lor corporative pentru programele de CSR au crescut, cu sănătatea și educația ca fiind principalele arii de suport, urmate de domeniul social și de mediu. O proporție covârșitoare din respondenți (92%) au colaborat cu OSC în implementarea proiectelor lor de CSR. În plus, marii comercianți cu amănuntul și platformele de comerț online, băncile, companiile de comunicare și companiile petroliere au lucrat cu OSC în 2021, fie direct (uneori cu un OSC ca organizație de consiliere sau de sprijin) sau prin fundațiile lor corporatiste.

Fondurile Structurale Europene 2014-2020 și Mecanismul Financiar EEA 2014-2021 au rămas cele mai semnificative surse de finanțare străine pentru OSC în 2021. Aceste finanțări susțin munca OSC în domenii precum educație și tineret, ocupare, dezvoltare locală, incluziune socială, cultură și sănătate. În 2021, ACF a plătit peste 14 milioane EUR, după ce a finanțat doar câteva proiecte tip răspuns rapid în 2020. Această oportunitate importantă de finanțare se adresează domeniilor care în mod obișnuit primesc mai puțină susținere din sursele naționale, precum advocacy și monitorizarea politicilor publice, angajamentul și participarea civică, împuternicirea grupurilor vulnerabile, dezvoltarea organizațională, a abilităților și capacității de strângere de fonduri. Romanian-American Foundation se păstrează drept o sursă de finanțare de încredere pentru OSC, în 2021 finanțând 3,9 milioane USD, cu o ușoară creștere de la 3,8 milioane USD în 2020. Suportul s-a concentrat în principal pe economia rurală, tehnologie și inovație, și angajament civic.

Mobilizarea semnificativă ca răspuns la COVID-19 a avut un impact pozitiv asupra organizațiilor în ceea ce privește capacitatea de a strânge fonduri online și de a implica stakeholderii și voluntarii. Aceste îmbunătățiri, care au început în 2020, s-au consolidat în 2021 și se așteaptă să fie de durată.

În plus, deși stimulentele fiscale sunt relativ simple, Global Philanthropy Environment Index 2022 a evaluat România ca având un mediu filantropic favorabil (cu un scor general de 4,03 din 5), în mare parte datorită ușurinței de operare și a mediului politic (care măsoară relația dintre Guvern și organizațiile filantropice, precum și politicile și practicile publice privind filantropia).

Donațiile individuale au continuat să fie semnificative în 2021, în mod particular fiind facilitate de utilizarea platformelor și a instrumentelor online. Deși donațiile din 2021 nu au atins vârful raportat în 2020 (când au crescut semnificativ odată cu nevoile urgente determinate de debutul COVID-19), sumele strânse în 2021 totuși le-au depășit pe cele din 2019. Platforma www.donatie.ro, care facilitează campanii prin SMS și debit direct, a raportat peste 5,2 milioane de donații SMS din 139 campanii desfășurate pe parcursul anului, în timp ce donațiile recurente au atins 7 milioane RON (aproximativ 1,68 milioane USD) la mijlocul anului. Platforma peer-to-peer www.galantom.ro a strâns 4,2 milioane RON din donații (aproximativ 1 milion USD) în 2021, comparativ cu 5,6 milioane RON (1,32 milioane USD) în 2020. Platforma a raportat mai puțini donatori în 2021, dar o creștere de 4 procente în valoarea medie a donației. Strângerea de fonduri prin intermediul evenimentelor s-a reluat ușor în 2021, iar cei cu legături puternice în comunități au atras resurse semnificative. Spre exemplu, Maratonul Internațional Sibiu a strâns peste 169.000 USD pentru 34 proiecte - sumă dublă față de 2020 - în timp ce Swimathon Bucharest, organizat de Fundația Comunitară București, a strâns peste 253.000 EUR, cea mai mare sumă strânsă vreodată prin intermediul unui eveniment sportiv. Hospice Casa Speranței a strâns peste 300.000 EUR la balul anual de strângere de fonduri pentru sprijinirea serviciilor de îngrijire paliativă. Fundațiile comunitare au avut un oarecare succes în 2021 în colectarea de fonduri de rezervă, ceea ce indică o deschidere din partea donatorilor locali de a susține mai mult decât sănătatea sau răspunsul de urgență.

Capacitatea OSC de a genera venituri prin vânzarea de produse și servicii a rămas limitată, dar a existat o creștere a întreprinderilor sociale în 2021, în principal datorită schemelor de granturi finanțate de UE și contractate în anii precedenți pentru a sprijini crearea și dezvoltarea de noi entități. Potrivit Registrului Național, în 2021 au fost înregistrate peste 1.800 de întreprinderi sociale, comparativ cu 518 în 2020. Investițiile și sprijinul pentru consolidarea întreprinderilor sociale existente rămân reduse. În 2021, Fundația Alături de Voi, OSC românesc lider în economia socială, a început procesul de înființare a AFIN, prima instituție financiară nebanară concentrată exclusiv pe sprijinirea întreprinderilor sociale; va începe operațiunile în 2022.

OSC depun situații financiare anuale, care sunt publicate pe website-ul Ministerului Finanțelor. Auditurile financiare nu sunt o practică comună printre OSC și, în general, se realizează la solicitarea finanțatorilor instituționali și de către OSC mari. De obicei, OSC contractează expertiză contabilă pentru a îndeplini obligațiile de raportare către autoritățile naționale. Sectorul continuă să se confrunte cu o lipsă de personal calificat pentru managementul financiar.

ADVOCACY: 3.7

Capacitățile de advocacy ale OSC au rămas relativ neschimbate în 2021. Deși restricțiile cauzate de pandemie au continuat pentru o mare parte din an, acestea au fost mai puțin constrângătoare în a doua parte a anului, când a fost permisă într-o oarecare măsură reluarea adunărilor publice, a evenimentelor, cât și altor metode tradiționale de advocacy.

Cu câteva ocazii, Coaliția de ONG-uri pentru Cetățean a alertat autoritățile vizavi de tratamentul inegal aplicat adunărilor publice ale cetățenilor și ONG-urilor, în comparație cu cele organizate de partide politice, evenimente organizate de companii sau grupuri religioase, invocând limita de participare drastic mai mică pentru primii (în iunie limita încă era 100, față de 1.000 de participanți). În august, Guvernul a ridicat numărul maxim de participanți pentru adunările publice la 500.

Canalele de comunicare dintre OSC și autoritățile guvernamentale depind în mare parte de persoanele aflate în funcții publice și de deschiderea acestora la dialog. Guvernul central și instituțiile naționale sunt mai degrabă susceptibile să adere la cel puțin prevederile legale minime privind transparența din jurul luării deciziilor, deși este loc semnificativ de îmbunătățire. Eforturile de advocacy sunt adesea îngreunate de schimbările din arena politică, precum demiterea Guvernului în octombrie, care a fost urmată de aproape trei luni cu un Guvern interimar.

La nivel local, majoritatea primăriilor ignoră cerințele legale de transparență, iar mecanismele de implicare a cetățenilor în luarea deciziilor sunt inconsecvente. De exemplu, potrivit unui raport de monitorizare al ActiveWatch și al Centrului de Resurse pentru Participarea Publică (CeRe), în primul an al actualului

Consiliu General al Municipiului București (din toamna anului 2020), doar 3,29% dintre proiectele de acte normative au fost înaintate către dezbaterile publice.

Două programe majore care au fost adoptate în 2021 au dominat agenda publică de-a lungul anului: Programul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), cu un buget total de 29,1 miliarde EUR; și Anghel Saligny, un program național de investiție pentru autoritățile locale, cu un buget de aproximativ 10 miliarde EUR. Mai multe OSC au criticat procesul de adoptare al acestor programe, care a fost făcut în grabă și lipsit de o consultare publică suficientă.

După ce mai multe OSC - inclusiv Funky Citizens, Expert Forum, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC), Salvați Copiii România, Greenpeace România și Alianța Națională a Organizațiilor Studentești din România - au semnat o scrisoare publică prin care solicitau Guvernului să revizuiască proiectul PNRR înaintat Comisiei Europene, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene a organizat o serie de dezbateri publice în primăvara anului 2021. Versiunea adoptată pentru PNRR a inclus o alocare de 43 de milioane EUR pentru activitatea OSC.

Cu toate acestea, mecanismul de implementare a PNRR a fost aprobat în decembrie 2021 printr-o Ordonanță de Urgență, înainte de termenul stabilit pentru consultări publice.

Conform unei analize a Expert Forum, Programul Anghel Saligny este de asemenea problematic, întrucât nu reușește să ia aminte la lecțiile învățate dintr-un program similar implementat anterior. O audiere publică a fost organizată la cererea mai multor OSC, dar programul a fost adoptat în grabă prin intermediul unei Ordonanțe de Urgență, astfel că procesul de consultare nu a avut efecte.

În 2021, platformele OSC care furnizează servicii sociale - printre care Federația Organizațiilor Nonguvernamentale pentru Servicii Sociale, Federația Organizațiilor Neguvernamentale Pentru Copil, Dizabnet și Caritas - au lansat Platforma Socială, pentru a oferi un singur omolog statului în discuțiile legate de politica socială. Platforma a raportat deja câteva succese în 2021, inclusiv o serie de discuții concrete cu Ministerul Muncii privind mult așteptatul mecanism de plăți directe a serviciilor sociale de la bugetul de stat la toate nivelurile locale. În noiembrie 2021, ministerul a aprobat majoritatea propunerilor OSC și s-a angajat să elaboreze un proiect de lege care să încorporeze mecanismul. Platforma Socială a continuat, de asemenea, să se angajeze într-un dialog permanent și structurat cu Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții pe probleme legate de alocarea resurselor publice.

OSC au susținut în mod activ, de asemenea, chestiuni legate de accesul la educație, în special pentru copiii aflați în situații vulnerabile, având în vedere impactul negativ al COVID-19 și al închiderii școlilor. De exemplu, ca răspuns la reforma planificată de Guvern a Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar, Coaliția pentru Educație și alții și-au exprimat îngrijorarea că modificările propuse ar putea slăbi instituția și crește dependența sa politică și, prin urmare, contribui la scăderea calității serviciilor educaționale. În urma presiunilor OSC, Ministerul Educației a organizat o audiere publică cu peste o sută de participanți. Cu toate acestea, autoritățile nu păreau a fi interesate de un dialog semnificativ, deoarece, în mod evident, au luat decizia înainte de întâlnire.

Eforturile de advocacy în legătură cu problemele de mediu s-au confruntat cu provocări în 2021, de asemenea, în mod special atunci când Ministerul Mediului a promulgat o Ordonanță de Urgență prin care se permitea uciderea urșilor considerați a fi un pericol pentru oameni și proprietăți. Deși OSC au căutat soluții alternative, ministerul a refuzat să organizeze dezbateri publice. Tot în 2021, Comisia Parlamentară responsabilă pentru investigarea cauzelor creșterii prețurilor la energie și gaze a anunțat că legislația care reglementează ariile protejate ar trebui modificată pentru a permite mai multe investiții în hidroenergie, inclusiv în interiorul parcurilor naționale. Deși opțiunea nu a fost inclusă într-un proiect de lege, poziția OSC cu privire la posibilul impact negativ asupra mediului a fost în mare parte ignorat în

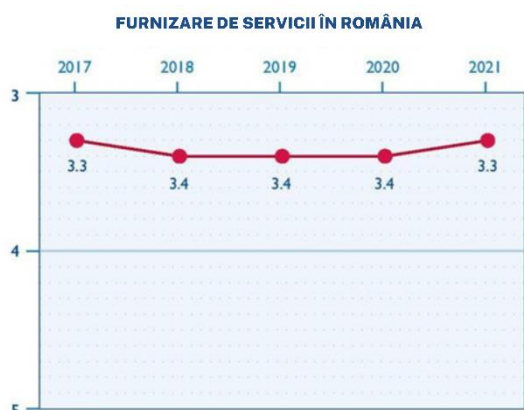
timpul dezbaterilor. Cu toate acestea, OSC au pledat cu succes pentru includerea lor într-o listă a entităților care beneficiază de plafoane guvernamentale temporare la prețul energiei.

Accesul la și calitatea informației publice, care sunt necesare pentru a asigura audieri și consultări publice cu însemnătate, au rămas atât o provocare pentru OSC, cât și un subiect pentru activitățile de advocacy din 2021. Un proiect de modificare a Legii privind accesul la informație (ATI) ar fi impus instituțiilor publice să publice toate cererile ATI și răspunsurile aferente pe site-urile lor web și să majoreze sancțiunile pentru nerespectarea legii. În timpul procesului legislativ, însă, un partid a introdus un amendament pentru a permite scutiri pentru unitățile administrative mici și organizațiile minorităților naționale reprezentate în Parlament. Modificarea ar fi fost contrară scopului legii, iar din cauza plângerilor vocale ale OSC și jurnaliștilor, proiectul de lege a fost pus în așteptare în Parlament.

Reprezentanții OSC din Consiliul Economic și Social aleși și avizați în decembrie 2020 au îmbunătățit activitatea instituției în 2021. Comportamentul responsabil și transparent pe care l-au promovat și practicat ar putea influența performanța instituției în viitor și contribui la îmbunătățirea canalelor de comunicare dintre OSC și factorii de decizie.

OSC care lucrează în domeniul economiei sociale au participat activ la un grup de lucru înființat de Ministerul Muncii și Solidarității Sociale în 2021. Grupul a fost însărcinat cu examinarea și îmbunătățirea legislației relevante pentru economia socială, cu accent pe asigurarea statutului egal pentru întreprinderile sociale și afacerile obișnuite când vine vorba de sprijinul acordat de stat și prevederile speciale privind achizițiile responsabile din punct de vedere social din legea achizițiilor publice.

FURNIZARE DE SERVICII: 3.3

Furnizarea de servicii a OSC s-a îmbunătățit ușor în 2021 pe măsură ce diversitatea și acoperirea geografică a serviciilor furnizate s-au extins, iar capacitatea OSC de a răspunde nevoilor comunităților și grupurilor vulnerabile s-a îmbunătățit.

OSC au continuat să furnizeze o paletă largă de servicii, printre care în sănătate, bunăstare socială, asistență socială de bază și educație informală, în mod particular pentru grupurile vulnerabile. Organizațiile au devenit, de asemenea, mai active și și-au diversificat domeniile de activitate. Precum în 2020, acestea și-au dezvoltat în mod special munca în domeniul sănătății publice ca răspuns la nevoile urgente din timpul crizei sanitare a beneficiarilor lor. Spre exemplu, Fundația Serviciilor Sociale Bethany și Teatrul FIX au adresat lipsa de cunoștințe despre educația pentru sănătate printr-o abordare

inovatoare de învățare experiențială în rândul a 800 de copii din comunități rurale și izolate din Moldova, ca parte dintr-un proiect finanțat prin programul În Stare de Bine.

Cu cât munca s-a mutat mai mult în mediul online, cu atât disponibilitatea unora dintre servicii - inclusiv serviciile educaționale și de terapie, cât și cele de dezvoltare personală pentru tineret, spre exemplu - a crescut, întrucât OSC au reușit să ajungă la mai mulți beneficiari în online. Cu toate acestea, activitățile și serviciile desfășurate fizic au continuat să fie împiedicate de măsurile de precauție și restricțiile privind adunările publice.

De-a lungul anului, OSC au continuat să adapteze conținutul și furnizarea serviciilor lor pentru a răspunde nevoilor în schimbare. Spre exemplu, asociația Opera Don Guanella a înființat un duș mobil în Iași care a fost folosit în mod regulat de peste 100 de persoane fără adăpost.

Deși OSC-urile au capacitate limitată de a colecta sistematic date despre beneficiarii lor, determină nevoile acestora prin interacțiunea directă cu diferite grupuri vulnerabile (online și offline), activități de monitorizare și supraveghere, și studii de cercetare. Spre exemplu, Asociația MozaiQ în parteneriat cu Samtökin '78, o organizație islandeză, a început să dezvolte un inovativ Index Campus Pride cu scopul de a evalua și monitoriza gradul de acceptare a studenților LGBTI în universități. Beneficiarii vulnerabili au fost în mod special implicați în activitățile OSC din 2021, în mare parte din cauza nevoilor crescute din timpul pandemiei de COVID-19. Spre exemplu, în 2021 circa 6.000 de tineri din 17 județe care nu aveau loc de muncă, nu urmau o formă de învățământ și nu participau la activități de formare profesională (NEET) au beneficiat de ateliere online de dezvoltare personală prin intermediul programului La TINERi este Puterea, organizat de Asociația The Social Incubator, parte din inițiativa #YOUthEmpowered, lansată de grupul Coca-Cola HBC.

De obicei, beneficiarii nu își pot permite să plătească pentru serviciile OSC, limitând în mod inevitabil abilitățile OSC de a genera venit prin intermediul furnizării de servicii. Totuși, într-un număr limitat de cazuri, OSC percep taxe pentru produse și servicii, precum serviciile de îngrijire la domiciliu, tratamentul dependenței, și educația informală sau

alternativă pentru copii.

Atitudinea Guvernului vizavi de și în ceea ce privește recunoașterea OSC s-a îmbunătățit ușor în 2021, în mod special ca urmare a implicării acestora în adresarea crizei provocate de COVID-19. Cu toate acestea, relațiile societății civile cu Guvernul și factorii de decizie de la toate nivelurile au continuat să fie marcate de neîncredere reciprocă, în ciuda interesului declarat al Guvernului pentru cooperare, recunoașterea muncii OSC și dorința declarată de a crește participarea civică pentru elaborarea politicilor publice.

INFRASTRUCTURA SECTORULUI: 2.9

Infrastructura care susține sectorul OSC s-a îmbunătățit ușor în 2021, cu o cooperare mai vizibilă și activă în interiorul sectorului, cu o prezență sporită a organizațiilor suport, și creșterea gradului de conștientizare a parteneriatelor intersectoriale funcționale. Cu toate acestea, asigurarea diversității și a disponibilității pe termen lung a suportului și serviciilor OSC, în mod particular a celor mici și din zone rurale, rămâne o provocare.

După cum s-a menționat mai devreme, resursele oferite de programul Active Citizens Fund (SEE) - cu un total de peste 14 milioane EUR plătite în cursul anului - au permis extinderea oportunităților de formare și a serviciilor de sprijin disponibile pentru OSC. Proiectele finanțate puteau alocă o parte din fonduri pentru dezvoltarea organizațională. Mai mult, finanțarea dedicată a sprijinit dezvoltarea competențelor de strângere de fonduri și a serviciilor care sprijină sustenabilitatea OSC; a permis OSC mai experimentate să inițieze programe de mentorat sau de consolidare a capacității pentru OSC mai mici sau inițiative locale la firul ierbii; și a sprijinit munca de colaborare a coalițiilor, rețelelor sau federațiilor reprezentative ale OSC.

Diferite organizații suport au oferit asistență crescută în domeniile lor de expertiză, printre care voluntariatul, strângerea de fonduri, competențe și soluții digitale, dezvoltare comunitară, comunicare, literație media, legal sau advocacy, implicare civică, verificarea informațiilor, monitorizarea bugetului public, dezvoltare organizațională și antreprenoriat social. Veniturile din astfel de servicii rămân foarte scăzute, iar furnizarea lor este în mare parte dependentă de finanțarea prin granturi sau de sponsorizări. În timp ce disponibilitatea resurselor online - inclusiv materiale de instruire și studii de caz - a crescut în timpul pandemiei, sprijinul personalizat și contactul direct sunt esențiale pentru efecte pe termen lung, în special pentru OSC de la firul ierbii.

Romanian-American Foundation continuă să fie unul dintre cei mai activi și strategici susținători ai infrastructurii civice, alături de câteva companii private mari care și-au adaptat programele de CSR pentru a facilita creșterea capacității sau colaborarea cu și între OSC.

După o mobilizare extraordinară în 2020 în timpul pandemiei, rețeaua formată din 19 fundații comunitare care colaborează ca făcând parte dintr-o federație națională s-a întors ușor la activitatea obișnuită. În 2021, rețeaua a strâns cu succes fonduri pentru burse și educație, fonduri tematice, evenimente sportive filantropice și programe de reziliență comunitară.

Coalițiile formale și ad-hoc de OSC au fost active și mai vizibile în 2021, în principal în relație cu apărarea valorilor democratice și realizarea de politici publice naționale. Cooperarea OSC la nivel local și regional variază semnificativ. În ciuda autoevaluării critice a OSC cu privire la eficiența eforturilor lor de advocacy și a dezamăgirii cu privire la receptivitatea Guvernului, mobilizarea lor pe teme cheie din agenda publică 2021 a fost esențială. Spre exemplu, Platforma Socială a strâns cele mai mari federații active în sfera socială cu scopul de a adresa probleme precum mecanismele de finanțare publică și utilizarea fondurilor UE pentru sprijinirea grupurilor vulnerabile. Grupul „ONG-uri pentru Cetățean” a colaborat activ pe probleme precum dreptul la adunări publice, transparență și ATI, drepturi digitale, și protecția apărătorilor civici. Tot în 2021, grupurile informale și coalițiile de OSC au lucrat pe probleme de la monitorizarea posibilelor reforme legale până la apărarea drepturilor comunității LGBTI. Alte grupuri informale de OSC au pledat pentru o mai mare contribuție a OSC la PNRR, iar coalițiile OSC au fost active în domeniile educației, sănătății, traficului de persoane, educației de gen și sexuală și multe altele.

Colaborarea OSC cu alte sectoare a crescut în 2021, de asemenea. Au existat semne de creștere a încrederii între companii și OSC, pe măsură ce acestea construiau parteneriate pe termen lung. Spre exemplu, Fundația Philips și Philips

România s-a parteneriat cu Salvați Copiii și au donat echipament medical prin campania #DoneazăOxygen, cu scopul de a lupta împotriva COVID-19 în secțiile de neonatologie și pediatrie. OSC au continuat să susțină companiile private în a implementa proiecte de voluntariat pentru angajații lor, cât și în dezvoltarea unor programe complexe de CSR. Cooperarea dintre OSC și agenții independente de media, și în general cu jurnaliști de investigație, s-a îmbunătățit, de asemenea, în 2021, oferind o mai bună înțelegere reciprocă și potențialul de consolidare atunci când valorile și obiectivele sunt împărtășite.

IMAGINEA PUBLICĂ: 3.7

Imaginea publică a OSC s-a îmbunătățit ușor în 2020 ca urmare a creșterii expunerii media și a atenției la comunicarea despre munca și rezultatele obținute. Acest lucru a stimulat o mai mare recunoaștere din partea mediului de afaceri și a actorilor guvernamentali, care au arătat mai mult interes în a colabora cu OSC.

La începutul lui 2021, când numărul cazurilor de COVID-19 a crescut, OSC care lucrează în îngrijirea medicală, educație și sprijin social au beneficiat de o mai mare acoperire mediatică, iar publicul a recunoscut mai bine rolul semnificativ pe care îl joacă. Organizațiile din București și cele care au acționat ca actori în prima linie în lupta împotriva COVID-19 au beneficiat în mod special de acoperirea televiziunilor naționale în 2021. Alte OSC au primit atenție ocazională, în funcție de aria lor de expertiză și de subiectele de interes național. Presa locală din județe precum Mureș, Cluj, Bistrița, Sibiu, Brașov, Oradea, Iași și Suceava au publicat, de asemenea, materiale de la OSC. De obicei, OSC sunt mai cunoscute în regiunile în care televiziunea și/sau radioul public național au studiouri locale sau trimiși speciali care prezintă programe și reportaje locale.

Recunoașterea publică a activității OSC s-a îmbunătățit considerabil odată cu începutul pandemiei. Percepția din ce în ce mai pozitivă a publicului asupra OSC a fost evidentă prin contribuțiile și susținerea din străngerile de fonduri. Încrederea publicului în OSC a rămas la aceleași valori în 2021; conform unui sondaj lansat de Centrul de Sociologie Urbană și Regională (CURS) în ianuarie 2022, aproximativ 22% dintre respondenți aveau mare sau foarte mare încredere în OSC, un procent mai mare față de cele exprimate pentru Guvern (15%), partide politice (12%) sau Parlament (11%). Mediul de afaceri a demonstrat, în mod similar, imaginea bună pe care o are asupra muncii OSC în 2021, date fiind colaborările și donațiile recurente. În general, nu au existat campanii amenințătoare sau negative la adresa sectorului în 2021.

Guvernul a continuat să recunoască public rolul OSC în societate, în special a celor implicați în furnizarea de servicii precum cele din educație și sănătate. În timp ce Guvernul a deschis diverse procese de consultare către OSC, luarea în considerare efectivă a opiniilor acestora în elaborarea finală a politicilor a rămas limitată, așa cum s-a enunțat mai devreme.

În 2021 OSC și-au dezvoltat și mai mult abilitățile de comunicare, în mod special prin intermediul rețelelor de socializare, precum Facebook, pentru a sta în contact cu audiența lor și pentru a împărtăși informații despre activitățile desfășurate. OSC mari și cele care au acces la resurse internaționale, precum Salvați Copiii, Crucea Roșie, și World Wildlife Fund (WWF) au beneficiat de o prezență notabilă în rețelele de socializare, la fel precum au făcut-o și Dăruiește viață, Fundația Regală Margareta a României, Ajungem Mari, Asociația pentru Relații Comunitare, Asociația Magic, Tășuleasa Social, Fundația Conservation Carpathia. OSC mijlocii și mici au beneficiat de un public preponderent regional.

Numai organizațiile cu statut de utilitate publică sunt obligate să publice rapoarte anuale de activitate. Cu toate acestea, organizațiile medii și mari publică, în general, rapoarte anuale în care raportează atât munca depusă cât și campaniile de strângere de fonduri. Cu toate acestea, publicarea rapoartelor este deseori vizibil întârziată. Organizațiile mai mici publică astfel de informații de cele mai multe ori pe website-urile lor.

Disclaimer: Opiniile exprimate aici sunt ale experților și cercetătorilor și nu reflectă neapărat poziția USAID sau FHI 360.

IMAGINEA PUBLICĂ ÎN ROMÂNIA

